

De kleine patriot
Growing up in Public

Een kleine patriot in een grootse show

23 september 2006 – Recensie door Marjolein Theunissen

In de Blauwe Zaal van de Stadschouwburg Utrecht wordt het 65e verjaardagsfeestje van het gebouw gevierd. Het blijkt niet zomaar een feestje. Regisseur Paul Feld heeft speciaal voor dit jubileum een theateraal portret van Anton Mussert gemaakt. Als oprichter van de NSB hield Mussert namelijk wel vaker een feestje in de toen net geopende schouwburg...

Dat benadrukt ook hoofdrolspeler Harm van Geel, wanneer hij de rol van acteur speelt die zich opmaakt voor zijn voorstelling. Al gauw duikt hij in een ander rol, bibberend op een oude stoel in een eenzame cel, als Anton Mussert. Van Geel laat het niet bij deze metamorfose en stapt nog even in de schoenen van een agent, de weduwe Rost van Tonningen, Pim Fortuyn en een neonazi. Paul Feld geeft op deze manier niet alleen een kijkje in het leven van Nederlands' bekendste landverrader, maar werpt ook een moderne blik op het begrip vaderlandsliefde.

Door de ogen van de verschillende personages kijkt Van Geel terug op de dingen die zijn gebeurd in oorlogstijd en de weerklanken ervan in de huidige tijd. Was Musserts optreden bij voorbaat ongehoord, of had hij wel degelijk goede motieven? Door een stap verder te gaan dan de uitgemolken clichés en de grijstinten tussen zwart en wit op te zoeken, slaat de balans niet door naar goed en fout; Felds tekst laat haarfijn en humorvol zien dat én hoe deze termen afhankelijk zijn van situatie en interpretatie.

Het spel is indrukwekkend en vermakelijk. Hoewel de inhoud soms wat snel voorbijvliegt en lastig te volgen is als je weinig voorkennis hebt van Mussert, blijf je visueel erg bij de voorstelling betrokken. Het is net een circus van opeenvolgende shows, elk opgevoerd door een eigen personage met zijn eigen attributen. Zo bestormt een 'fan van Mussert' in zijn rolstoel het catwalkachtige podium, om vervolgens een heuse vlaggenshow weg te geven. Even later hobbelt van Geel alweer bekakt rond voor de spiegel als weduwe, inclusief sjaaltje en dameschoed, in een venijnige tirade tegen kleinburgerlijke 'Ad'.

Van alle personages die Van Geel speelt, maakt alleen Anton Mussert een karakterontwikkeling door. 'De Kleine Patriot; of de Grote Anton Mussert Show' begint in de cel van Mussert en eindigt tegen een witte paal in de Scheveningse duinen, waar de oud-leider van de NSB na de oorlog is gefusilleerd. De voorstelling beschrijft in korte monologen het laatste uur voor de executie. Het lukt van Geel heel goed om zogenaamde schizofrenie van Mussert over te brengen. Enerzijds beschouwd als een laffe landverrader, anderzijds een kleine, zielige patriot, die niks anders wilde dan het welzijn van zijn vaderland.

Door een aantal momenten van direct contact met het publiek (het gezelschap heet niet voor niets 'Growing up in Public'), houdt deze voorstelling de toeschouwer alert. Die worden meestal voorafgegaan door abrupte onderbrekingen, die de voorstelling een licht cabaretesk karakter geven en benadrukken dat het verhaal over toen zich overduidelijk nu afspeelt.

Ook de muziek zorgt voor een actieve oplettendheid. Het jazzduo Jasper le Clercq en Andreas Suntrop, beide geschminkt als pierrot, voorziet de show van livemuziek op elektrische viool en gitaar. Van treurige klanken tot een agressief klinkend samenspel bij wijze van geluidstest; elke scène wordt versterkt door een passend stuk. Soms overstemt het de schreeuwende neonazi of de huilende Mussert, maar dat leidt alleen maar tot een betere uitdrukking van de hectiek en de eenzaamheid van de karakters.

De show blijft van het begin tot het einde boeien, wat vooral te danken is aan het prachtige, levendige spel van Van Geel, de boeiende, inspirerende muziek van Suntrop en Le Clercq en de genuanceerde tekst van Feld die tot denken aanzet.

Foto's: Moon Saris en René den Engelsman

Gezien:
'De Kleine Patriot; of de Grote Anton Mussert Show',
19 september, Stadsschouwburg Utrecht